

Stane Granda

**Dr. Štefan Kočevar
v revolucionarnem letu
1848/49**

Leto 1848 je prelomno tako v evropski kot v slovenski zgodovini. Seveda ima različne pomene in značilnosti. Pri nas pomeni konec fevdalizma, začetek parlamentarne demokracije, razglasitev slovenskega narodnega programa Združene Slovenije in še marsikaj.¹ Slovenska Štajerska in znotraj nje Slovenske gorice imajo v slovenskem prostoru v tem revolucionarnem, demokratičnem, socialnem in seveda narodnem gibanju izjemen pomen.²

Tamkajšnji kraji so se izkazali pri volitvah v nemški frankfurtski parlament,³ v peticijskem gibanju za Združeno Slovenijo⁴ in pri volitvah v dunajski parlament,⁵ ko so izvolili vanj enega največjih slovenskih znanstvenikov vseh časov, slavista dr. Frana Miklošiča. Pri volitvah v frankfurtski parlament so spadali v ptujski volilni okraj, ki je volitve po predpisih zavrnil. Pri volitvah v dunajski parlament so izvolili Andreja Dominkuša, kar lahko tudi označimo za slovensko narodno zmago. Narodna zavest je bila torej zelo visoka.

Zaenkrat imamo najbolje dokumentiran delež Ormoža in njegovih sosednih krajev pri peticijskem gibanju, to je pri podpisovanju tiskane pismene zahteve za Združeno Slovenijo. Peticijo je podpisalo nekaj preko 600 gospodarjev iz ormoškega okraja. Ta razmeroma zgodnja in obsežna peticija je urejena na poseben način. Ljudje, ki so se s podpisi izjavljali za Združeno Slovenijo, so se namreč podpisali po občinah. Tako so navedene občine Livonja (Libanja), Litmerk, Mihalovci, Vebrovnik (Brebrovnik), Kajžar, Miklavž, Kog, Lača ves, Vuzmetinci, Vitan, Ivankovci, Žerovinci, Jastrebec (Jastrebci), Obrežje, Godevinci, Središče, Grabe, Loperšice, Frankovci, Pavlovci, Hum, Pušenci, Ormož, Dobrava, Hardek. Peticija je posebno zanimiva že zaradi svoje vsebinske ureditve. Poudarja občine kot temeljne uprave enote. To lahko odraža takratna liberalna naziranja, po katerih je občina temelj parlamentarne države. Posebno dragocena je tudi skrb za verodostojnost peticije, saj so podpise dali potrditi okrajnemu komisariatu. Okrajni komisar je dokument potrdil s štampljko in podpisom, kar pomeni visoko, če že ne najvišjo stopnjo verodostojnosti.

1 Josip Apih, *Slovenci in 1848. leto*, Ljubljana 1888; Fran Ilešič, *Korespondenca dr. Jos. Muršca*, v: *Zbornik Slovenske matice*, VI. zvezek (1904) in VII. zvezek (1905); Franc Kovačič, *Arhiv za zgodovino in narodopisje*. Knjiga I., Maribor 1930-1932; Vasilij Melik, *Majarjeva peticija za Zedinjeno Slovenijo 1848*, v: *Časopis za zgodovino in narodopisje*, n. v., 15, 1979, str. 286-294.

2 Stane Granda, *Graška Slovenija v letu 1848/49*, v: *Zgodovinski časopis*, 28, 1974, str. 45-84.

3 Vasilij Melik, *Frankfurtske volitve 1848 na Slovenskem*, v: *Zgodovinski časopis*, 2-3, 1948-1949, str. 69-134.

4 Stane Granda, *Prva odločitev Slovencev za Slovenijo*, Ljubljana 1999.

5 Ljuba A. Velidova, *Volitve v Avstrijski državni zbor v slovenskih deželah v letu 1848*, v: *Zgodovinski časopis*, 40, 1986, str. 437-438.

Iz Središča ob Dravi so navedeni priimki naslednjih Srejancev: Šinko, Horvat, Seinkovič, Maršek, Kolarič, Dečko, Bede, Herg, Modrijak, Jaokel, Persoglio, Klobučar, Matjašič, Ozvald, Mlinarič, Kočevar, Polanec, Zadravec, Glavnik, Pinterič, Kanič, Pugelnik, Zollenstein, Jurinič. Podpisanih je 34 gospodarjev, podpisal jih je Andraž Jaokl. Dvomimo, da je bil samo on pismen. Domnevamo, da se je to zgodilo na eni strani zaradi komoditete podpisovalcev, na drugi strani pa zaradi estetskega videza podpisne pole. Ta je namreč izredno lepo urejena, za kar mora imeti zasluge trojica ali eden izmed njih: dr. Anton Magdič, Matej Seinkovič in Oroslav Kainich. Domnevamo, da je podpisala večina gospodarjev.

Če ne bi Srejanci tega izjemnega leta storili nič drugega, bi bilo že to izjemno veliko. Pa vendar se velja s tem v zvezi še posebno spomniti tamkajšnjega rojaka dr. Štefana Kočevarja, ki je verjetno vplival na razmere v domačem kraju že v času študija, pa tudi po njem. Treba pa je poudariti tudi pomen in vlogo njegovega kolega in najmanj dobrega znanca, če že ne prijatelja, zdravnika dr. Antona Magdiča, ki je bil v Ormožu od leta 1847 in ga je takrat osrednje slovensko društvo Slovenija ljudem priporočilo tudi kot možnega kandidata za poslanca v dunajski parlament.⁶

Štefan Kočevar je bil s slovenskimi štajerskimi krogi tesno povezan že v letih pred revolucijo. Ni slovel le kot velik narodnjak, ampak tudi kot izvrsten zdravnik. Stanko Vraz, ki drugih zdravnikov očitno ni preveč maral, se je o njem v pismu z dne 4. kolovoza 1843. leta – poslal ga je iz Rogaške Slatine, namenjeno pa je bilo duhovniku in narodnemu voditelju štajerskih Slovencev dr. Jožefu Muršcu, ki je sicer živel v Gradcu – zelo pohvalno izrazil: »Bog ih ubio sve izvan Kočevara.«⁷ Iz ostale korespondence lahko vidimo, da so si Kočevarja nekateri res predstavljali kar kot nekakšnega zdravstvenega svetovalca vseh takratnih štajerskih narodnjakov, saj so le-ti skoraj čutili dolžnost, da mu poročajo o svojih boleznih.

Slovensko narodno dejavnost je v revolucionarnem letu vodilo društvo Slovenija v Gradcu. Njegova osrednja osebnost je bil dr. Jože Muršec-Živkov iz Biša, ki je bil leto starejši od Štefana Kočevarja. Kdaj sta se seznanila, ni povsem jasno. Ko je Muršec 1827. leta zapustil licej in stopil v bogoslovje, je Kočevar začel obiskovati graški licej. Lahko sta se spoznala tudi v času, ko je Muršec kot mlad duhovnik služboval v Ormožu in širši okolici Ptuja. Vsekakor sta se poznala že pred letom 1834, ko Stanko Vraz pošilja Kočevarjeve pozdrave Muršcu.⁸

6 Slovenski biografski leksikon II, str. 5.

7 Dela V, str. 324–325.

8 Dela V, str. 135–137.

Takrat ga podpisuje še kot Kočebarja. Možen povezovalc Kočevarja in Muršca bi lahko bil tudi Jurij Matjašič, ki je v letih 1833–1837 kaplanoval v Središču. V njegovem času in v povezavi z njim je Središče bilo izjemno povezovalno glede kulturnega dogajanja na Štajerskem, eno njegovih slovenskokulturnih centrov.

Kot je znano, je pred revolucijo deloval Kočevar predvsem na jezikovnem področju in mu je očitno to bila tudi politika. Z Muršcem sta konkretno sodelovala pri nastajanju slovarja, ki naj bi obsegal besedni zaklad Slovencev, Hrvatov in Srbov. Tu je med njima prišlo celo do manjših konfliktov. Vse do začetka revolucije sta ostala na vikanju v medsebojnih odnosih, čeprav sta bila očitno prijatelja. V pismu 17. marca 1848 – Kočevar takrat očitno še ni vedel za revolucijo na Dunaju – sta še na vi, junija istega leta pa že na ti. Verjetno sta se zblížala, ko je Kočevar postal član začasnega deželnega zbora za Štajersko, kjer je zastopal mesta in trge mariborskega okrožja.

Dr. Štefan Kočevar je bil predvsem zdravnik in vse do revolucije pritajen politik. Takrat je pomenilo biti politik predvsem narodni buditelj. Moral je imeti zelo jasne liberalno-demokratske politične nazore, povezane s posebno, lahko rečemo idealistično navezanostjo na Hrvate. Bil je iskren Ilirec. Državljsanske svoboščine, ki jih je prinesla marčna revolucija, so ga sprostile in takoj je postal najodličnejši sodelavec graške Slovenije v celjskem okrožju. Glede na dejstvo, da je bil zdravnik, torej osebno povsem drugače svoboden kot duhovniki, da je užival izjemen ugled tudi pri narodno manj zavednih in Neslovencih, je bil seveda nadvse dragocen. Dr. Štefan Kočevar ni bil ideolog, ampak politični operativec, kot bi danes temu rekli. Predvsem je hotel delovati praktično-agitacijsko. Tudi njegovi članki v takratnem časopisju so povsem konkretni, ne pa teoretski.

Kočevarjevo delovanje v revolucionarnem letu 1848/49 moramo obravnavati z več vidikov. Omenili smo že, da je bil poslanec v začasnem štajerskem deželnem zboru, vendar se je seje slabo udeleževal.

Drugo področje bi bilo praktično politično delovanje na Spodnjem Štajerskem, v celjskem okrožju. Tu moramo omeniti tako volitve v frankfurtski kot dunajski parlament in seveda podpisovanje peticije.

Pri volitvah v frankfurtski parlament je bilo na slovenskem Štajerskem dokaj burno. Medtem ko je v mariborski kresiji ali okrožju čutiti nacionalni moment, pa je ta v celjski povsem v senci socialnega. Čeprav je bilo tu kar nekaj odličnih Slovencev, ni bilo upanja na tak volilni rezultat, ki bi ga lahko označili za narodnega.

Celjske Slovenske novine.

Vrednik: Professor Valentin Konček. —

Nro. 1.

I. maliga serpana 1848.

Porabilo

na naročbo Celjskih novin, ktere donec I. dan maliga serpana v Slovenskim jeziku izhajati začnejo pod imenom: „SLOVENSKE NOVINE“

Slovinci!

Vsi Slovenci se glasijo, zakaj bi sami ni v Celjskim krogu molčali! Tudi ni se hočeno pogovoriti, kar je nam potrebno in koristno, in si povedati, kar od daljših krajev slišimo. Posebno vam pa v izdajanih novinah razložiti hočemo, kako se vaši politični ali poročniški na Dunaju za vas poznajo. Tudi bote od nas hitro vse zvedeli, kar bo na Dunaju sklenjeno.

Izdajane novine pridejo vsak teden enkrat, namreč v Sobotno na sveto.

Polletno plačilo je . . . 1 fl. 20 kr. () Po pošti polletno . . . 1 „ 40 kr.
Za četrtno leta . . . 40 „ () „ „ za četrtno . . . 50 „

Naročbe in plačila v frankiranih pisnih prijema J. J. Jeretin, tiskar v Celji. Naročbe tudi č. k. pošte prijema. Založnik.

Trinajsti dan Sušica je bil na Dunaju nepokoja — pa vendar vsim narodom avstrijskiga cesarstva dragi nepozablivi dan. Staro spredjedeno zidovje, v katerim jih je toliko milijonov ljudi ječalo, se je podčelo: — tesa je, ko de bi trenil, prejšla, ino razjasnilo se je vsem. — Jasniga dneva se je vse vesčilo — tudi Slovenci. — Mnozi dečlan se čudi, kak de se zdaj toliko slovenskiga branja ima? poprej so ja vsi časopisi nemški bili? gotovo je taka beseda resnica, pa žalostna resnica. Slovenci so niso znali v domorodnim jeziku tako pogovarjati, kakor zdaj, slovenskih časopis nismo smeli imeti, kakor zdaj. — To je za nas velika dobrota, kir se budemo v časopisih bližni ino daljni Slovenci lahko pogovorili, ino svoj jezik z časoma zednili. Zadohlene dokrote Sušica budemo že le v perhodnih časah občutili, zdaj je še le tota sama. Ko bi 13. dan Sušica nam bil le zdajšnje čase prenesel, ga bi mogli preklinati! —

Zakaj od zvonaj bodo perhneli Avstrianci, so se že začeli tudi med saboj sovražiti ino eden drugiga kri popivati! Strašne pa resnične besede! — Proč, daleč proč, Slovenci! od takih pogodb, ktere človeka nemarno zverine storijo! zadržati je razvedaniga časa, obhalene pravice, pravične postave, pravi kristianski mir silno toliko vsi že imeti. Pa kaj dobejga, ino stanovitniga se ne da ene ure narediti. Zvoleni so že naši poročniki, kteri bodo na Dunaj poslani. O de bi le vsi dobriga dala polni bili! Veliko delo bode tam začeti, Bog da, de bi ga tudi srečno dokončali. Novo zidovje meroje postaviti, ktero bode moglo naše domacije ustroj vkrpečati, zvonaj nupreopagljivo storiti. Škaleti meroje, kar je za vsakiga človeka dobro, de nubočen krivice ne bo terpeč, ino v novi stvari vsak sin velike Avstrije svoje pravo srečo zadelil. Zares teško delo! — Naj ga začnejo za vero, domadijo, ino našiga miliga cesarja Ferdinanda!

Prva številka Celjskih Slovenskih novin, 1. 7. 1848 / Osrednja knjižnica Celje

Izjemno se je izkazal dr. Štefan Kočevar pri podpisovanju za Združeno Slovenijo. Pri tem je izredno poudarjal, da Slovenci niso panslavisti, kot so Nemci pangermanisti, ker se hočejo vsi združiti v eno državo. Posebno se je zavzemal za slovenski jezik in bil prepričan, da bi bili srečnejši, »ko bi smeli za slovenščino govoriti, kako Nemci za nemščino in Madžari za madžarščino«. ⁹ Pri poskusih, da bi zanjo pridobili Celjane, je bil velik realist in je svetoval Ignaciju Orožnu, naj jih pusti pri miru. V Celju je bilo namreč razmeroma močno društvo za slovensko-nemško sporazumevanje, ki pa slovenskemu narodnemu gibanju ni bilo naklonjeno. Njegova temeljna naloga je pravzaprav bilo pridobivanje Slovencev za nemške načrte.

Dr. Štefan Kočevar je bil glavni organizator zbiranja podpisov za Podčetrtek. Tu je zbranih 226 podpisov, ki pa so nekaj posebnega. Niso se odločili za princip gospodarjev ali kmetov ali neke množičnosti, ampak neke svojevrstne družbene elite, katere temeljni kriterij je bila vsaj pismenost. Le trije podpisniki te peticije so namreč nepismeni. Peticijska pola pokriva precej veliko ozemlje in je možno, da se nekako ujema tudi z radijem njegovega zdravniškega delovanja ali vsaj ugleda. Na podlagi kriterija, ki je uporabljen pri tej akciji, lahko domnevamo tudi o njegovem temeljnem odnosu do revolucije. Očitno jo je štel bolj za politično kot socialno, kot je bil to primer pri naših kmetih. Ti so v njej videli v prvi vrsti odpravo fevdalizma, ne pa zlom političnega absolutizma in uvedbo demokracije. Po Kočevarjevem prepričanju je bila revolucija očitno stvar politične kulture, meščanstva, svobode, skratka ljudi, ki so želeli biti pravi državljani in imeti tudi temu statusu primerne politične pravice. »Slabosti naj vikših gospodov in uredov svobodno razodenemo, nas zato nikdo nekara, in nas ne kliče pred sud na odgovor.« ¹⁰ Iz tega lahko celo nadalje sklepamo, da je dr. Štefan Kočevar dejansko bil sodoben demokrat tistega časa. Tako vemo, da oktobra ni podpiral Jelačičeve akcije proti upornemu Dunaju. Bil je v bistvu meščanski demokrat, kakršni niso bili prav številni v slovenskih vrstah. Mnogim so pravzaprav morali biti veliko bližji kmetje.

Na svoj način kaže dokaj razvito politično mišljenje pri Kočevarju tudi njegov odnos do poslanske funkcije v štajerskem deželnem zboru, kjer se sej skoraj ni udeleževal. Vedel je, da je to stvar osrednjega dunajskega parlamenta. Zavedal se je, da na parlamentu leži prihodnost monarhije, ne pa na deželnem zboru, reliktu fevdalne preteklosti, ki že kot tak ne more imeti razumevanja za politične pravice in potrebe štajerskih in vseh Slovencev.

9 »Mi Slovenci nemoremo se za čisto svobodne deržati.« Prim.: Celske slovenske Novine, 22. 7. 1848.

10 Ravno tam.

Kot vemo, je dunajska Slovenija predlagala dr. Kočevarja tudi kot kandidata za poslanca v dunajski parlament. Predlagali so ga tudi v Celju tamkajšnji slovenski narodnjaki, vendar iz tega ni bilo nič. Lahko sicer domnevamo, da dr. Kočevar ni bil proti kandidaturi, vendar v celjskem okrožju taki narodni kandidati, kot je bil on, niso bili zmagoviti.¹¹ Tudi v celjskem primeru je tako, kot marsikje, zmagalo podeželje na mestom oziroma kmetje nad meščani.

Posebno poglavje Kočevarjevega delovanja predstavlja tudi znameniti politični shod v Poličanah julija 1848. Bil je zamišljen predvsem kot začetek organizacije za zbiranje pomoči Hrvatom. Pri njegovi organizaciji je bil še posebno aktiven dr. Kočevar. Zbrani kmetje pa za narodnjaška vprašanja niso bili navdušeni in so postavljali v ospredje samo vprašanje fevdalnih obveznosti. Ker poslancev, ki so jih obljubljali organizatorji, ni bilo, ciljev zborovanja niso dosegli. Dejansko je bilo to zborovanje za graško Slovenijo, pa tudi dr. Štefana Kočevarja, politični neuspeh, hkrati pa tudi nauk o hierarhiji političnih oziroma socialnih vrednot pri slovenskih kmetih v celjskem okrožju.

O tem dogodku je Štefan Kočevar objavil tudi poročilo Slovenska skupščina v Poličanah v celjskem slovenskem časopisu.¹² Organizator te prireditve je formalno bilo »društvo v Poličanah«, v resnici pa je za njim stala graška Slovenija, ki je sklenila vsako zadnjo nedeljo kmete obveščati o delovanju dunajskega parlamenta. Prvo takšno javno skupščino so nameravali imeti 30. julija. Ker pa poslanec Šturm ni mogel priti na zborovanje, so jo prestavili na 15. avgust. Na vrtu Pihlerjeve gostilne se je zbralo okoli 500 kmetov. Ker poslanca ni bilo, je začel govoriti on. Že takoj je naletel na nezadovoljstvo dela kmetov, ki so hoteli slišati »svojega« poslanca. Razložil jim je, kako so Slovenci izgubili samostojnost in prišli pod Nemce in kako so jih hoteli ti ponemčiti. Revolucija na Dunaju pa da jim je znova prinesla lastnino nad zemljo, sedaj morajo dobiti še slovenske šole. Zahteval je tudi slovensko uradovanje. »Široka cesta za golofije odperla stoji, či v pisarnicah drugi jezik vlada, ko ga narod govori in razumi.« Kmete je pozival, naj mirno čakajo na novo zakonodajo. Povedal jim je, da se je graški deželni zbor zavzel za odkup fevdalnih obveznosti. Čeprav jih je opozoril, da o tem odločajo na Dunaju, so kmetje protestirali. Okoli 20 kmetov je začelo delati nemir in celo dr. Štefana Kočevarja označilo za sovražnika kmetov. Vprašali so ga tudi glede bire. Odgovoril jim je, da ničesar ne more povedati ter dodal: »Vender mislim, da svobodno naj dajo za bog lonaj (bog plati) drugač mešniki ne bodo imeli z česar živeti.« Čeprav mu je večina pritrjevala, je moral zaradi ne-

11 Stane Granda, Die soziale und nationale Struktur der slowenischen Abgeordneten im Österreichischen Reichstag 1848–1849, v: Kroměřížský sněm 1848–1849 a tradice parlamentarismu v střední Evropě, Kroměříž 1998, str. 373–384.

12 Celske slovenske novine, 23. 8. 1848.

mira skupščino končati, še preden je svoj govor dokončal. Tako tudi o pomoči Hrvatom – te namere v članku ne omenja – ni mogel govoriti. Po ponesrečeni »skupščini« so sklenili, da je ne bodo več organizirali, ampak le sklicali odbornike. Izjemno pa je zanimiv konec članka, namenjen poslancem v dunajskem parlamentu: »Oni ne smejo, če čejo enkrat mirno na slovenskim živeti, na take postave privoliti, po katerih bi morali naši kmeti grašinam kaj plačati za vgenjene grašinske davke.« Zdi se, da je bilo tako tudi njegovo prepričanje.

Naj tudi omenimo, da je odlični Serjanec opravil tudi veliko tihega, malo vidnega dela. Med tem bi posebno omenil zbiranje oziroma darovanje denarja. Slovenci niso imeli namreč nobene organizacije, ki bi politično delovanje Slovencev finančno podpirala. Vsak, ki se je odločil politično delovati, je dejansko moral vedeti, da bo v veliki meri odvisen predvsem od svojega denarja in finančne pomoči prijateljev. Med takimi je bil običajno tudi dr. Štefan Kočevar.

Tretje področje Kočevarjevega delovanja v revolucionarnem letu 1848/49 bi lahko, pogojno, označili celo kot mednarodno. Kot je znano, je bil dr. Štefan Kočevar med vidnimi sodelavci graške Slovenije največji in najdoslednejši ilirec. Tako je bolj ali manj logično, nenazadnje tudi zaradi bližine Podčetrčka Zagrebu, da so ga odposlali v hrvaški sabor kot odposlanca štajerskih Slovencev oziroma graške Slovenije. V Zagrebu je nastopil pred poslanci 9. junija dopoldne. Za nastop mu je graška Slovenija izdala tudi posebno pismeno pooblastilo. Pred poslanci je ugotovil, da sta Slovence »udes i vražja sila« ne le stoletja tlačila, ampak tudi ločevala od Hrvatov. Sedaj so se z revolucijo nesvobode otresli, postali so bolj narodni in s tem so se pojavili tudi močnejši klici k povezavi s Hrvati. Doslej politična združitev ni bila mogoča, sedaj pa narodna zavest postaja vse močnejša in s tem se tudi na slovenski strani krepi potreba za združitev s Hrvati. Dr. Kočevar je poslancem hrvaškega parlamenta izrazil prepričanje, da Slovenija brez hrvaške »Troedine kraljevine« »neima budučnosti«. Hrvaški sabor naj bi bil začetek nove dobe. Slovenci naj bi poslancem in Hrvatom zaupali in naj bi pričakovali njihovo pomoč. Tu ga je ban Jelačić prekinil z medklicem: »Da, če mi boste vsi pomagali.«

Nato je še povedal, da je v Zagreb prišel kot predstavnik graške Slovenije. Slovenci vedo – je dejal –, da rodoljubje hrvaških poslancev pokriva tudi Slovence in tudi oni enako čutijo. Svoj nastop je zaključil s pozdravi. V imenu sabora mu je odgovoril Metel Ožegović, ki je izrazil veselje nad vsebino Kočevarjevega pozdrava in zagotovil, da na Slovence ne bodo pozabili in končal z besedami: »Izrecite jim da čemo mi tek onda največu sreču dokučiti, kad se i oni k nama približe i u užji savez s nami stupe.« Kočevar je nato dodal: »Naša je največa

želja sjedinit se, nu kad zreli budemo, kad narodni duh prodre i ojača.«¹³ Zdi se, da ni mislil na jezikovno združitev, saj je izjemno ljubil slovenski jezik: »Gotovo bode v kratkim slovenski jezik v pisarne vpelan ...V kratkim bode se to zgodilo, in mi komaj čakamo na ti srečni čas, gde bodo se enkrat našimu jeziku pravica dala. Tičas bode za nas veselja pun. Mi že se zdaj veselimo, ker vidimo, de je on blizo. Mnogolet smo v sercu tiho željo nosii, debi naše pisarnice slovenske postale. Nismo njih upali očito povedati, ker smo prepričani bili, de bi nas naši slovenski in ponemčeni brati za prenapete deržali. Če je gdo reko, kaj se našimu jeziku krivica dela, so ga za bedaka imeli. – Časi so se premenili. Pravica je začela premagati. Dugo je bila zaterta in pokopana, no je same ob svoji moči vstala.«¹⁴

Na tem mestu bi rad samo opozoril na formulacijo Ožegovića, ki govori o »užjem savezu« med Slovenci in Hrvati. Ne bomo je podrobneje obravnavali v vseh njenih razsežnostih, ampak le ugotovili, da bi kazalo razumevanje pojma posebej raziskati. Možno jo je razlagati kot navezavo na Hrvate. Še bolj verjetno pa je, da je v ozadju ideja, da bi Slovenci in Hrvati tvorili posebno državno-pravno enoto. Preko nje bi se Hrvati ločili od Ogrske in postali neposredno podrejeni Dunaju. Seveda pa bi to kazalo raziskati v posebni razpravi.

S tem je bil Kočevarjev nastop v hrvaškem saboru končan. Razen Ožegovića drugi nanj niso reagirali. Lahko ugotovimo, da je bil kot odposlanec sicer vljudno sprejet, kakšnih globljih političnih posledic pa mu ne gre pripisovati. Slovenci niso bili predmet kakšnega posebnega zanimanja hrvaških poslancev. Oni so se takrat ukvarjali z zanje bistveno pomembnejšimi vprašanji, med katerimi je bil na prvem mestu odnos do Ogrske. Nasploh lahko ugotovimo, da je bila slovensko-hrvaška ljubezen v revolucionarnem letu 1848/49 zelo enostranska. Hrvatje so bili veliko večji politični realisti, zato takim nastopom, izlivom dokaj romantičnega ilirizma, niso naklanjali večje pozornosti.

Posebno vprašanje pa odpremo, če primerjamo Kočevarjevo pismeno pooblastilo s strani graške Slovenije in njegov govor. Od treh točk, ki so jih formulirali v Gradcu, je spregovoril samo v smislu tretje, ki se nanaša na povezave med Hrvati in Slovenci, ne pa tudi o prvih dveh, ki sta dajali podporo vladarski hiši Habsburžanov in avstrijski državi oziroma njenemu lastnemu parlamentu. V bistvu sta bili protifrankfurtski in -resnici na ljubo – tedaj ne najbolj aktualni.

Kljub njegovi iskreni predanosti ilirski ideji in ljubezni do Hrvatov, pa Kočevar ni bil slep za realnost. »Na spominjenim hvalevrednim zboru v Zagrebu so Iliri sklenili, de horvatska in z njo zedinjena slavnija in Granica pod du-

13 Hrvatski državni sabor 1848, zvezak 1. Ur. Josip Kolanović. Zagreb 20001, str. 413.

14 Uradniki! Učite se slovenski, v: Celske slovenske novine, 29. 11. 1848.

nejsko a ne pod madžarsko ministerstvo spadati imade, če ravno cesar dozdej tega privolio nije, pa vendar zavupajo Iliri, de privolio bode, zatorej ne pslušajo madžarskiga ministerstva«. Bal se je vojne med obema narodoma, videl je nevarnost za obstoj monarhije in pozival dunajski parlament »de svojo pazlivost na horvate in madžare oberne, ter de nje pomiri.«¹⁵

Dr. Štefan Kočevar je bil v revoluciji 1848/49 gotovo izjemen slovenski politik. Ker se ni povzpel v dunajski parlament, ker tudi sicer ni veliko pisal, je ostal nekoliko v ozadju. Nasploh moramo ugotoviti, da je njemu bolj kot načelno politiziranje ležalo praktično politično delo. Bil je bolj človek dejanj, tudi pisanja, če ni šlo drugače, ne pa nastopaštva. Revoluciji je bil zelo predan. Pojmoval jo je kot meščansko, demokratično. V ospredju mu je bilo predvsem nacionalno vprašanje in povezovanje s Hrvati. Tem nazorom je ostal zvest, če-tudi so na primer Slomška in še koga zaradi svojih političnih zahtev, zlasti v zvezi z položajem duhovništva in celo odpravo celibata, zelo motili. Dejansko poudarjanje in celo zahtevanje povezav s Hrvati ni bilo modro, saj so slovenske politične načrte samo zapletali.

Dr. Štefan Kočevar predstavlja v revoluciji 1848/49 izrazito meščansko-demokratično narodno smer, ki je po mnenju nekaterih zgodovinarjev med Slovenci ni bilo. K takim demokratom bi lahko šteli tudi dr. Magdiča iz Ormoža in še marsikoga. Zavedati pa se moramo, da je bilo posvetne inteligence med Slovenci še razmeroma malo. Ne smemo spregledati tudi dejstva, da je bil Kočev var zdravnik, kar je bilo zelo važno tudi za njegovo nadaljnjo politično kariero ali točneje – delovanje. Očitno po koncu revolucije ni doživljal preganjanja kot nekateri drugi. Zdravnike spoštuje vsaka oblast, zato jim je marsikaj odpuš čeno in prizanešeno. Politično je bil aktiven tudi v naslednjih desetletjih in je predstavljal osebno kontinuiteto med letom 1848 in naslednjimi zgodovinskimi prelomnicami slovenske zgodovine 19. stoletja.

15 Iliri ino Madžaroni, v: Celske slovenske novine, 2. 7. 1848.